8. september 2022

IN1140 Gruppe 3

Denne økta

Korpora

Lingvistiske nivåer

Morfologi
- Oppsummering
- Tidligere eksamensoppgave

Gjennomgang av oblig 1a

Python-repetisjon

Tekstkorpora

Betydning innenfor språkvitenskap og IT:
"(innsamlet) materiale til (språk)vitenskapelig undersøkelse" [1]

Samling av dokumenter

Elektronisk lagret

Brukes som:

- Empirisk data til lingvistikkstudier
- Treningsdata til språkteknologiske modeller

Tekstkorpora

Automatisk eller manuelt annotert

Ordklasser (parts-of-speech tagging)

```
[("disse", "at"), ("unike", "jj"), ("områdene", "nns"), ("kan", "vb"),
 ("bli", "vb"), ("nye", "jj"), ("nasjonalparker", "nns")]
```

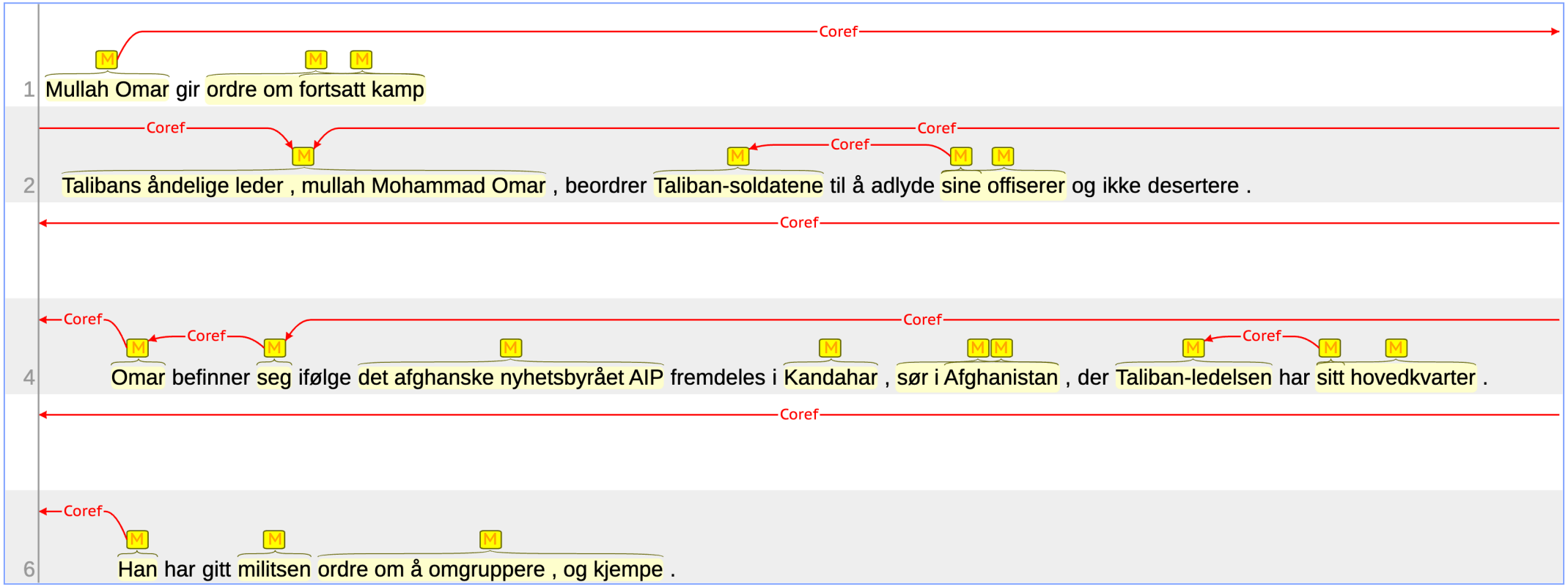
Sentiment (positive og negative følelser)

```
[("Denne bilen er klønete utformet.", "NEG"), ("Kaken er frisk og god!", "POS"),
 ("Ungene er glade!", "POS"), ("Oliven smaker vondt.", "NEG")]
```

Annotering

Det å markere relevant informasjon i data

Visuelt eksempel med koreferanse:

De lingvistiske nivåene

Fonetikk

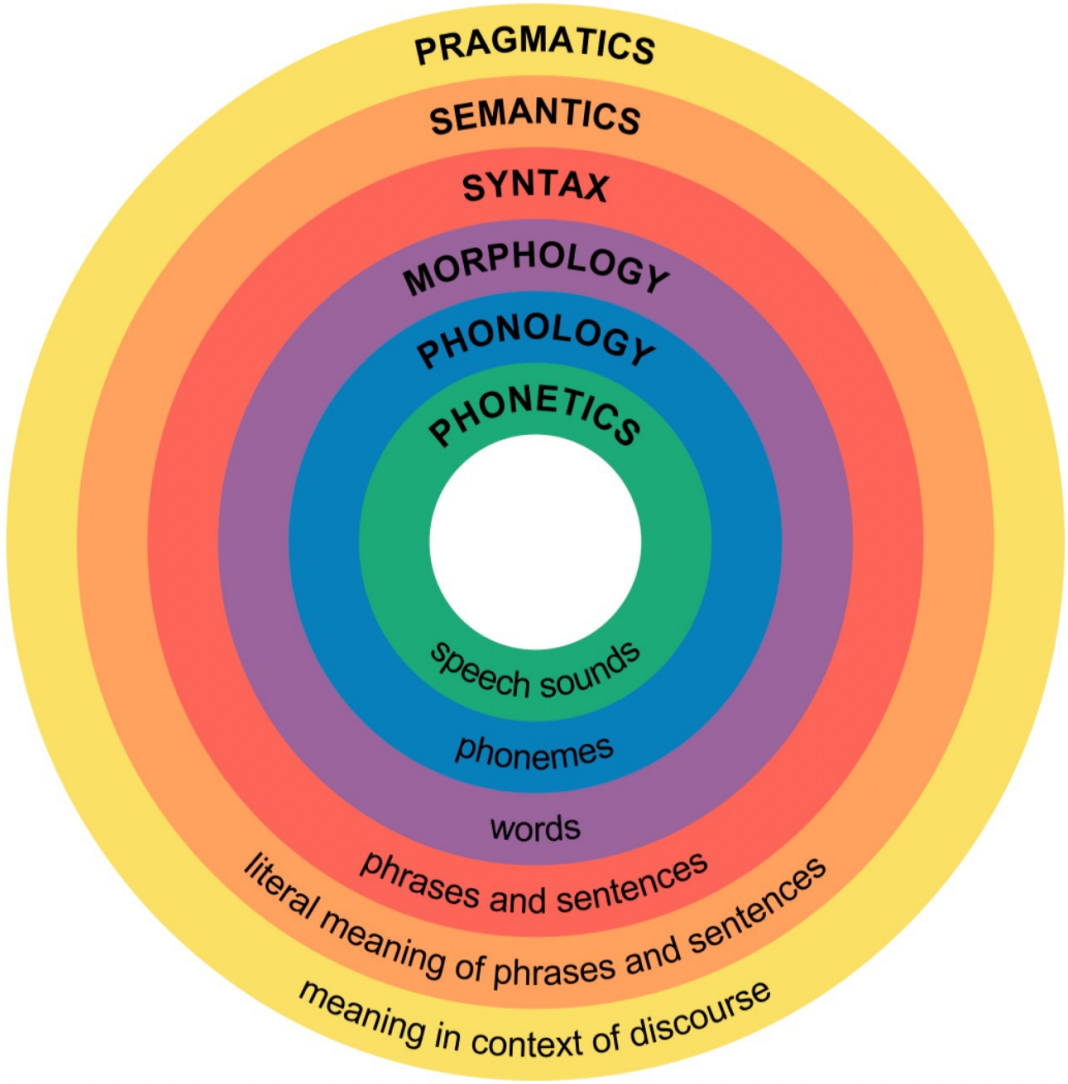
"Læren om språklydenes fysiske og fysiologiske egenskaper." [2]

Fonologi

"Læren om språklydenes funksjoner, om hvordan de lydene som menneskene kan frembringe gjennom taleorganene, utnyttes i det enkelte språk." [3]

Morfologi

"Den grenen av språkvitenskapen der man analyserer ordene i mindre deler som har sin egen betydning eller sin egen funksjon." [4]

De lingvistiske nivåene

Syntaks

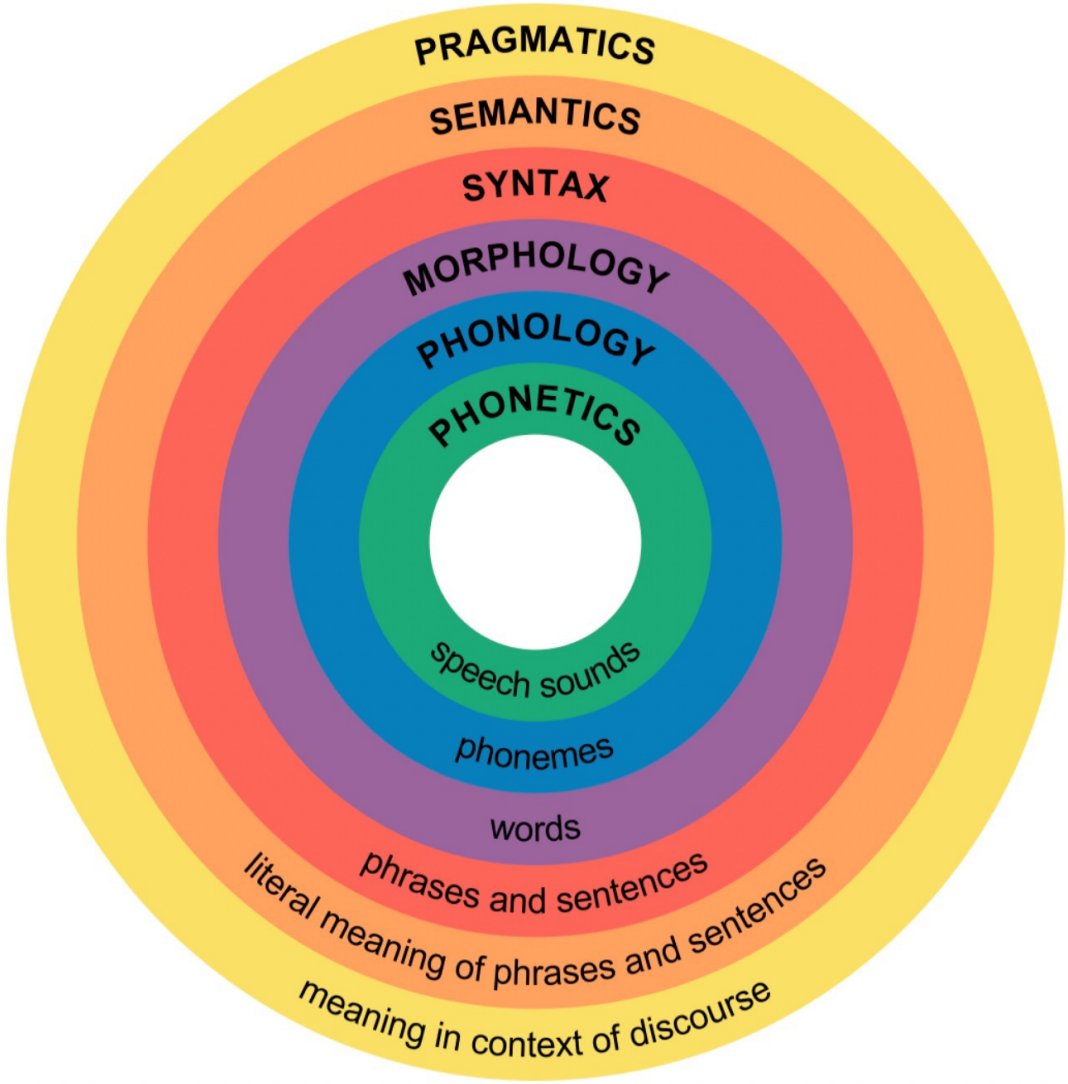
"Reglene som styrer hvordan setninger og fraser kan bygges opp i et språk" [5]

Semantikk

"Læren om språkets innhold, sammenhengen mellom ord, fraser og setninger og deres betydning eller mening." [6]

Pragmatikk

"Læren om hvordan kontekst bidrar til meningsinnholdet i en ytring." [7]

Hva er et ord?

Når vi skal telle antall ord …

Enkeltord (token)
Tell alle ord.

Ordtyper
Tell alle unike ord.

Leksem
Tell alle unike leksikalske oppslag.

Illustrasjon fra IN4080 - Natural Language Processing

Substantiv			
Entall		Flertall	
Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
gutt	gutten	gutter	guttene
jente	jenta	jenter	jentene
barn	barnet	barn	barna

Hver linje er et leksem

Lemma *(grunnformen i ordboka)*

Hva er et ord?

Innholdsord

Objekter, handlinger, egenskaper, ideer o.l. med semantisk innhold
Åpen klasse (får stadig nye ord, f.eks. "elsparkesykkel")

Funksjonsord

Konjunksjoner, preposisjoner, artikler, pronomen o.l. uten semantisk innhold
Lukket klasse (får sjeldent nye ord)

Usikker på en ordklassen til et ord?

Det norske akademis ordbok (bokmål)
Ordbøkene (bokmål & nynorsk)

Morfemer

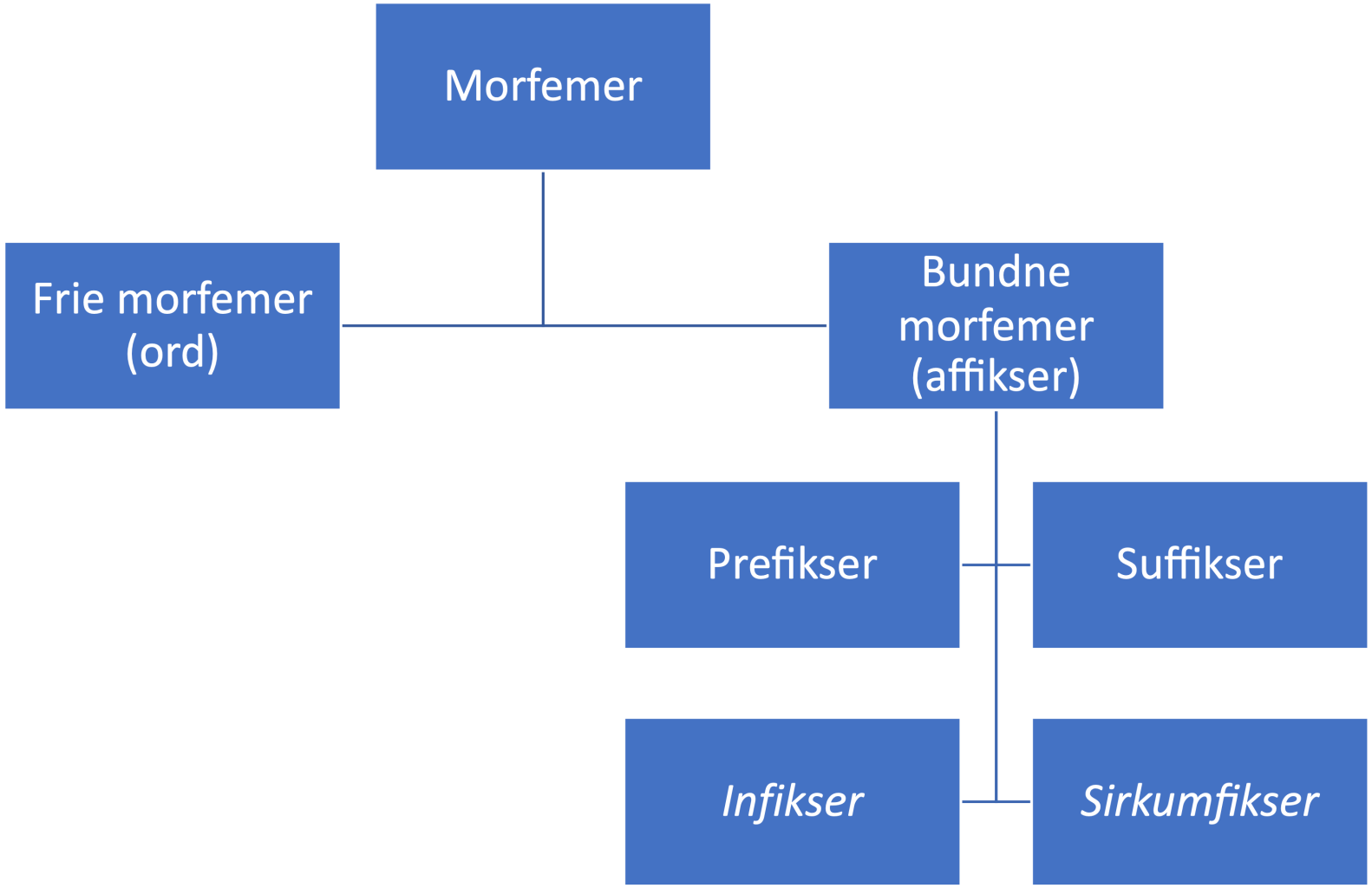
De minste meningsbærende delene av ord

Ett morfem: gutt, bil, hus

To morfemer: bil-er, gå-gate, u-venn

Tre morfemer: an-streng-else, u-venn-er

Oversikt over ulike morfemtyper

Eksempler for affikser

På norsk har vi prefikser og suffikser. Disse kalles også *for-* og *etterstavelser*.

Prefiks
u-venn, **opp**-tre

Suffiks
bil-**er**, be-tyde-**lig**

Sirkumfiks (tysk)
ge-lieb-**t**, **ge**-schrieb-**en**

Infiks (nicaraguansk spansk)
Vict**ít**or, Osqu**ít**ar

Orddannelse

Orddannelse

Bøying

Bevarer ordklassen

Bevarer stammen

gå → går

grønn → grønnere

bil → biler

Avleding

Kan endre ordklassen

Endrer stammen

barn → barnslig

oppnå → oppnåelig

mørk → mørkne

Sammensetting

løkke + skrift → løkkeskrift

sparke + sykkel → sparkesykkel

under + vurdere → undervurdere

Ordklasser (eksamen 2017)

Her skal vi jobbe med følgende setning:

`Jeg ser mannen med kikkerten.`

Gitt ordklassene i Tabell 1 under, tildel ordklasser til alle ordene i setningen. Du må velge ett alternativ for hvert tilfelle.

CC	konjunksjon
DET	determinativ
JJ	adjektiv
NN	substantiv
PR	preposisjon
PO	pronomen
RB	adverb
SB	subjunksjon
VB	verb

Table: 1

=>

`Jeg/PO ser/VB mannen/NN med/PR kikkerten/NN`

Referanser

[1] https://naob.no/ordbok/korpus (7. sep. 2022)
[2] https://snl.no/fonetikk (8. sep. 2021)
[3] https://snl.no/fonologi (8. sep. 2021)
[4] https://snl.no/morfologi_-_grammatikk (8. sep. 2021)
[5] https://snl.no/syntaks (8. sep. 2021)
[6] https://snl.no/semantikk (8. sep. 2021)
[7] https://snl.no/pragmatikk_-_spr%C3%A5kvitenskap (8. sep. 2021)